

Løgmannsins frágreiðing á ólavsøku 1968

(Framhald)

NYGGIR FISKIHÆTTIR

Leingi lögu vit bara á salt- og klippfiskaframleiðslu. Men so kom krigsstíðin við næstan bara fiskiskafveiði og fiskiskafslutningi. Hildið hefur verið á við fiskiskafveiði við at selja ísaðan fisk í Bretlandi. Men hesa veiðu- og seluháttir er minnkandi.

Vit hava kent okkum illa við viðgerðina, vit hava fingið á bretska marknaðinum. Vit hava rætt til at merkja viðurskiðini á hesum marknaði at vera »diskriminerandi« fyrri okkum.

Roynt hefur verið at havt samráðingar beinleiðis millum bretska og føroyska reiðararnar og so eisini beinleiðis ígjøgnum bretska ambassadørin um á bretska marknaðinum at fáa somu solu- og marknaðarkort sum aðrir. Hetta hava vit nú rætt at krevja sum limur í Eftalandsamgonguni.

Men bretar hava verið harðir og ikki ferkast seg ein centimetr. Teir hava hildið fast við hvarðøðu sína. Landstýrið er kortini ikki sinnað at gevast á hondum.

LIMASKAPURIN Í EFTA VERULEIKI

Sum hildið fram í seinastu lögmannsrøðu, høvdu samgonguflokkarnir tikið støðu fyrri limaskapi í EFTA.

Hesin limaskapur er nú ein veruleiki.

Sambært henda limaskap eru vit sloppir undan 10 pst. flakatalinum. Hesin tollur tarnaði sølu av flaki á bretska marknaðinum. Nú skuldi so farið at borið til hjá okkum eins og hjá hinum Eftalandsmum at vunnid ein flakamarknað í Stóra Bretlandi. Nú, ið 10 pst. tollurin á flaki er burturi í Eftasamgonguni gevur okkara Eftalimaskapur okkum eisini møguleika fyrri sølu av fiskaflokkum og møguleika eisini øðr um fiskislogum í Eysturriki.

HEMARAVEIÐAN,

sum sýntist at byrja við at fara at roynast manning og skipi væl, hevur ikki eydnast eftir vønum. Men menn hava hildið fram við henni við tolluligum úrsliti. Í byrjanini vóru menn sum sagt hepnir og vunnu eftir umstøðum øftr. Men so kom linki í og mangir góvust.

Higartil í ár hevur bæði veiða og prisur verið í frægara lagi sammetti við í fjør.

LAKSAVEIÐA

er ein heilt nýggjur tåttur í føroysku vinnuni. Nøgdarliga royndist henda veiða ikki so illa í fjør. Men prislaga gekst verri enn árið frammanundan. Tilførsan av frystum laks til marknaðin var kanska eisini ov stór.

Menn hava ikki áður vítað av sjólaksi í so nógvri nøgd við Føroyar, at tað kundi loysa seg hjá skipum at leggja á laksaveiðu.

Men tekin eru til, at laksaveiða kann loysa seg við Føroyar — ið hvussu er ávisar árstíðir. »Svabosa laksaveiðuroynd í ár sýntist soleiðis tann eina túrin at bera boð um laksaveiðumøguleikar við Føroyar.

HVALAVEIÐAN

Hvalaveiðan var eina ferð ein týðandi tåttur í vinnu okkara.

Men hon fjarði so burtur sum vinna.

Hetta kendist meint serliga á teimum plássum, har hon veruliga var vörðin høvðsvinna.

Tað vóru tó stóðugt menn, sum tað harmaði, at hon heilt skuldi detta burtur. Hon hevði eisini týtt so nógv reint fæðiliga. Mong vóru tey, sum bara høvdu

havt hvalatvæðið at litið á til døgurðamat.

Menn hava so roynt at hildið livið í hvalaveiðuni, ikki júst fyrri at vinna stóran pening, men meiri fyrri døgurðamatir sakir.

Nú í ár leit illa út fyrri, at nakað skuldi verða burtur úr nakrari hvalaveiðu, um ikki tingið var við kr. 100.000. Tað gjørdi so tingið, um ikki sameint, so kortini ein meiriluti.

Nakrir stórvalir eru skotnir. Nakrir aftrat, so verður tapið ikki so stórt, um vinningurin til bytis verður lítill. Men nakað av døgurða mati er so bjargað.

GRINDASKJÓTING,

sum »Hvessingur« hevur rikið seinastu árin, og sum hevur hepnast serliga væl tað farna av árinum, er minni enn so væl umtókt av fólkunum, tí menn halda seg vera komnir aftur tí, at grindaskjótarnir eru við at gera tað ómøguligt at reka grind til dráps. Havið vestan fyrri sigst at hava verið fult av grind í ár, men tað ið bátarnir eru komnir til grindina fyrri at reka hana, er hon vanliga so stýgg, at teir einki rák kunnu fáa á hana. Hon kavir og leikar heilt ór í høvðinum, sum um nakar hevur verið og orkimað hana óvanliga nógv. Tað verður hildið, at tað eru grindaskjótarnir, sum hetta hava gjørt.

Tað er einki at ivast í, at menn, sum duga at siggja tann stóra týðningin, grind enn hevur í okkara húsarhaldi, vilja reisa aftur spurningin at sýta skjóting av grindahvalum innan fyrri 12 milamarkið. Nakrir skotnir grindahvalir hava einki at týða aftur imóti grindum við á fleiri hundrad hvalir, sum leggja beini í grindaplássunum.

FUGLAVEIÐAN, HARUNDIR SNARUVEIÐAN

hevið litið at týða í fjør, tí tað var so litið av fugli. Menn hildu spilluoluuna vera størsta figgindan hjá fuglunum.

Í ár hevur verið meiri fuglur aftur. Summa staðni hava menn veitt ikki minni við snaru enn áður. Men at leggja í bjørgunum fyrri at fleyga ella ræna, gera menn nú einans í onkrum plássum.

KALAVEIÐAN:

Síðani sjómarkið varð flutt út á 12 mil út frá beinum linjum, hevur smákalvin fingið frið fyrri trólinum á grunnum okkara, og veiðan av honum er vaksin væl flestu staðni í Føroyum.

Tað sær tí soleiðis út, sum um, at kalaveiðan nú hepnast væl aftur, og at hon verður í størri og størri muni ein veiða, sum gevur munandi innleg.

VEIÐU- OG SOLULIKINDI

Landsandelsfelag til sølu og innkeyp, so allir framleiðslumenn og ánarar av skpum skulu standa eins sterkir uttan mun til pening og ognarurt.

Sum heild kann sigast, at fiskiskapurin og innlegumøguleikarnir eru í fjølmenning, um trupulleikarnir eru mangir og ofta svárir at vinna á.

Eitt hitt meinaasta brekið tykist at leggja í skipanina av okkara solu av veiðuni til úrtøkugóðar prisir og av innkeipi av útgæðvorumum. Tað hava soleiðis ferð eftir ferð verið tvørleikar uppi í at sleppa av við t.d. okkara salt- og klippfiskavörur, sum tí ofta hava ligið óseldar í langar tíðir og titt á ringum gøyslum til taps fyrri allar partar.

Í ár hevur ligið serliga illa fyrri við at sleppið av við okkara saltfiskaveiðu í Ítalíu, sum er okkara høvðs- og besti marknaður.

Men tað hevur verið heldur tungt við at fingið selt veiðuna. Tað er sum tann ítalski marknaðurin hevur hildið aftur yvir fyrri føroyingum.

Tann ítalski handilstaktikkinn og keypihugin er ikki lætt at gera nakað við.

Grundarnar til hesa ringu solu-støðu kunnu vera og eru óivað mangar aðrar enn tær nevndu. Tað er soleiðis ein veruleiki, at tjóðverjar, russar og aðrir hava roynt at komið inn við týðandi nøgdum av saltfiski til Ítalíu til minni pris, enn føroyingar kundu selja fyrri í fjør.

Men tað ið ein hevur varhugan av, at vit sjálvir ikki eru uttan skuld fyrri, at tað hevur gingið so strítið við søluni við tað, at teir seljandi bólkarnir, fiskasølan og teir, sum standa uttan fyrri hana, hava istað-in fyrri at draga eina linu og fært ein solupolitikk yvir fyrri ítalsku keyparnum hava dreivað um fótarnar á hvørjum øðrum og veruliga verið okkara søluintressu til meina heldur enn til frama.

Samtøkur fyrri um 20 pst. av okkara fiskaframleiðandum seldu um 1.500 tons fyrri nakað síðani til ein pris, sum liggur umleið á hædd við ársins á saltfiski í fjør, meðan tey áttati pst. av flotanum, sum Føroya fiskasala umboðar, lá við øllum fiski snum óseldum.

Solutrupulleikarnir hava sjálvandi eisini verið til viðgerðar í landstýrinum.

Men landstýrið hevur ongan annan mynduleika enn at kunna sigga nei ella ja, tað ið biðið verður um soluloyvi.

Nú frættest tú fyrri nøkrum døgum síðni tey gleðiligu tíðindi, at Føroya fiskasala eisini hevur selt fyrri nakað tann sama prisin sum í fjør, 3.500 tons. Haraftrat hevur fiskasalan selt til Ítalíu 500 tons av klippfiski og 700 tons av saltfiski til Grikkalands, soleiðis at v. tonsini, sum eftiri eru, ikki skuldi verið meiri, enn spanski, portugisiski og annar marknaður kunnu taka.

Higartil hevur tað verið so, at hin føroyski fiskurin hevur havt so gott orð á sær á ítalska marknaðinum, at hann hevur átt solukans, um aðrir ikki hava sloppið av við teirra fisk.

Ti betur hevur eisini verið av vegjandi týðningi at hava ta vøru, sum kundarnir eru vanir við og vilja hana, tí hon er fyrstafloks vøra fyrri keypararnar.

Saltfiskur:	kr. 77.100.000	kr. 57.800.000
Klippfiskur:	— 13.000.000	— 11.200.000
Saltsild:	— 14.400.000	— 18.700.000
Onnur sild:	— 7.800.000	— 4.700.000
Sildamjøl:	— 12.700.000	— 6.600.000
Sildaolj:	— 7.000.000	— 9.900.000
Fiskaflokk:	— 25.000.000	— 20.400.000
Hemari:	— 3.500.000	— 3.300.000
Aðrar fiskavörur:	— 5.100.000	— 4.358.000

Tilsam. av fiskavör:	kr.172.600.000	kr.139.200.000
Aðrar vörur:	— 14.269.000	— 13.370.000

Ialt: **kr.186.869.000** **kr.152.570.000**

Fyrri gjøllari at visa ta figgarligu gongdina verða givnar hesar upp-lýsingar frá búskaparráðnum:

GJALDSJAVNI 1967:

Imtøkur:	Útreiðslur:	Netto imtøka:
290,6 mill.	253,0 mill.	37,6 mill.
Misjavni:		6,8 mill.

+ 31,8 mill.

ALMENNIR STOVNAR OG PENINGASTOVNAR 1967:

Ogn:	Skuld:	Nettoskuld:
46,7 mill.	15,9 mill.	+ 30,8 mill.

GJALDSJAVNING FØROYA MÓTVEGIS ÚTLONDUM 1962-67:

1962	— 1963	— 1964	1965	— 1966	— 1967
÷ 7,5 mill	÷ 9,7 mill	÷ 24,9 mi	÷ 4,0 mill	÷ 19,1 mill	÷ 30,8 m.

KAPITALRØRSLUR:

Nettoøking av skuld:	
1962 — 1963 — 1964 — 1965 — 1966 — 1967	
hall 7,5 9,2 24,9 4,0 19,1 ÷ 30,8	

BRUTTOFAKTORINNTØKA:

1965	1966	1965	1966
373,818 mill.	411,801 mill.		
Bruttotjóðarinnitøka	354,1 mill.	400,1 mill.	411,8 mill
Bruttotfaktorinnitøka	332,8 —	373,812 —	
Bruttoløga	133,1 —	122,3 —	
Einstaklinganýtisla	251,6 —	288,2 —	
Samnýtsla	32,6 —	38,6 —	
Samaløgd nýtisla	284,2 —	326,8 —	
Bruttouppsparingin	69,9 —	11,3 —	
Bruttotjóðaruppsparing	108,2 —	118,3 —	

Hesa støðu, henda veruleika stríka vit ongatíð ovsterkt undir við stóðugt at leggja doyin á at fáa framtíð ta bestu vøruna. Ein skipari, ein reiðari, stýrimenn og manningin um borð eins og okkara vrakara-stattur megu vera árvákin og onga-tíð slaka í krøvnum at gera alt, ið gerast kann, fyrri at halda okkara góða orð høgt og altíð koma fram við kvalitetsfiski. Frá vrak-ingini av summum lastum frættest tessverri, at tær eru minni enn so fyrsta floks. Hetta gongur ikki, hvorki fyrri avvarandi skip og manning ella fyrri okkara saltfiska-framleiðslu í framtíðini, hvar ið kvaliteturin kanska meiri enn nakrantíð verður avgerandi fyrri okkara fiskasolu.

Hetta gongur lika so litið sum tað, at okkara fiskasolubólkur við ósemju og kapping sína millum gera okkara støðu veika á marknaðinum.

Her má broyting henda.

Nýskipan av okkara fiskasolu má verða ein av teimum stóru smurningunum, sum tingið má taka sær av.

Tað er sjálvandi ikki nóg mikið við hesi nýskipan lika so litið sum, at tað er nóg mikið við at fáa tey rættu skipini. Arar megu leggast í sjógvin fyrri at verja okkara veiðu- og virkismenn við skipanum og til-tøkum, ið kunnu tryggja teimum ikki bara ta bestu sølu av veiðuni, helst tilgjørd at fara í pottin ella á pannuna, men eisini viðvíkjandi keypinum av veiðutólum og greið-um og allari útgæði á biligasta hátt. Ólíkindini megu ikki fáa loyvi at spæla inn her.

Tað er ikki at ivast í, at ein landsandelsamtøka er vegurin í gongu. Ein leið, sum er roynd í øðrum londum, og sum menn ikki droyma um at rýma frá.

Landsandelsfelagið eigur so statti at taka báðar uppgávurnar — sølu og keyp — upp á seg.

Ein duguligur, men peningaliga veikur maður skal ikki kunna koma út fyrri tí, at hann av veik-leikagrundum skal keypa útgæði og tað, ið hann skal brúka í vinnuni, dýrari enn hin peningasterki.

Annars er niðurstøðan fyrri veiðuna 1967 henda sammetti við 1966:

SKATTASPUERNINGURIN

Hjá okkum føroyingum sum hjá øðrum tjóðum er spurningurin um innløgur til hitt almenna, løgting og kommunur, áleikandi, og nertandi við hvønn vaksan landsins íbúgva, hevur hann eisini hina alra-størstu interessu hjá og verður um-røddur av hvørjum einstøkum íbúgva.

Flest øll ásanna, at hitt almenna má hava innløgur at rinda allar tær útløgur, ið standast av øllum hjálpar- og uppbyggingartiløkum, sum hitt almenna verður kravt av fólkunum at veita og skipa fyrri. Men so er hátturin at fáa hesar innløgur! Í dag er talan um so mangar leiðir at ganga sum beinleiðis skattin eftir ferðum, tolling, áleggning av umsetingargjöldum, ymiskum fóst-um gjöldum, kelduskatt o.m.

Skattaspuerningurin og skattahátt-in at kanna er ein tættur in sam-gonguavtaluni.

Nevnd var í fjør sett tí at kanna leiðina um í størri muni enn higartil at fara yvir til óbeinleiðis skatt-in til minking um tann beinleiðis skattin.

Stórinntøkurnar kenna neyvan verða talan um at geva skattalekk-ing. Sum er, ligga tær lægri í Fø-royum enn aðrastaðni. Her er held-ur talan um eina jvnføring við annaralanda skattin.

Ög landsstýrið hevur heitt á ríkisstýrið um at fáa serkøna hjálpi til rationaliseran og nýskipan av imttøkukanning, skattleggning og innkrevjing og skattaumsiting, sum heilt tikið, so minst møguligt av teirri veruligu skattaskýldugu inn-tøku kann skáka sær undan skatt-ing.

Semja er eisini um at fáa ser-køna hjálpi til kanning og meting av fyrimunum eins væl og trupul-leikum av at fara yvir til keldu-skatt, sum fleiri og fleiri lond hava gjørt.

Statsministerið hevur svarað upp á áheitanina, at teirra serkønu menn eru ikki í lotuni tøkir, men so brátt lögir gevast, vilja vit kunna rokna við at kunna fáa ta tvorandi serfrøðingshjálpa.

SKATTALÆTTI TIL LAGINNTØKURNAR:

Semja var í samgonguni at royna at lætta skattin hjá laginntøkunum, sum hava verið alt ov hart skatta-dar.

Við hesum endamáli varð í seinastu setu samtykt at hækka skatta-markið frá kr. 6.000 til kr. 10.000, ið við bera við sær, at flestir fólk-pensionistar og onnur við láginntøkuni sleppa undan landsskatti ella fáa landsskattin minkaðan mikið.

Hesin skattalætti týðir um 4 milli ónir í minni inntøku tær lands-kassan.

Til endurgjald av hesum peningi varð neyðugt at hækka ymisk toll-gjöld. Her varð talan um ónýs-vörur sum sigaretir, spiritus o. m.

(Framhald)

ARBÆIÐSTÓL
BESLÓG
STOVFIGGÓDS
TIMBUR
BYGGITILFAR

TELEFON: 3148 - 5265
TELEGR.: KJØLRO, KJØKSVÍK
TELEX: 20

**KJØKSVÍKAR
TIMBURHANDIL**

PI. J. F. KJØLBRO